

VĚSTNÍK

Praha 27. září 2017

Ročník X., Číslo 9

G3462 – Obligace španělského fotbalového klubu Club de Futbol Barcelona vydaná 27. 4. 1957 v nominální hodnotě 500 Pesetas

VÝROČÍ

Na září připadá několik zajímavých výročí, která stojí za připomenutí. Na 2. září připadá 670. výročí od korunovace Karla IV. na českého krále, která proběhla v chrámu sv. Víta na Pražském hradě. Akt se řídil podle Korunovačního řádu českých králů, který dal Karel IV. předem sepsat. K tomuto účelu dal vyrobiť novou královskou korunu a určil podmínky jejího vypůjčení neboť ji věnoval sv. Václavu a k opatrování katedrále. Korunu dal králi na hlavu český arcibiskup Arnošt z Pardubic.

Aby mohl být Karel IV. korunován, předcházela dlouhá historie českých králů na jejímž počátku stála Zlatá bula sicilská, kterou Přemysl Otakar I. dostal v Basileji 26. září 1212 od Fridricha II. Štaufského za podporu v boji o říšskou královskou korunu, tedy právě před 805 roky.

Ani moderní české dějiny rovněž nejsou bez souvislostí. Na 14. září připadá 80. výročí od smrti našeho prvního prezidenta osvoboditele Tomáše Garrigue Masaryka. Hlavou státu se stal v 68 letech a byl jí dlouhých 17 let až do roku 1935, kdy se již ze zdravotních důvodů musel své funkce vzdát a abdikoval. Byl celoživotním zastáncem pravdy a to často proti většině. Jeho účast na případu Leopolda Hilsnera a zejména jeho názory vyvolal celospolečenský rozruch a Masaryk se stal terčem mnoha útoků, že se postavil za zrádnivého vraha. Pravda se ukázala až po mnoha letech, ale dokázal hlavně odvrátit předsudky lidí o až fanatickém přesvědčení a rychlých závěrech, které mohly vézt nevinného na popraviště.

Masaryk se stejně postavil na stranu odpůrců rukopisů. Ten královédvorský byl Václavem Hankou údajně objeven před 200 lety, v úterý 16. září 1817. Už v roce 1886 je Masaryk považoval za padělký. Pravda o jejich pravosti vyšla najevo až po mnoha letech a opět dala Masarykovi za pravdu. Nutno však podotknout, že v době svého vzniku byly podporou národního obrození a stály u zrodu mnoha opravdu kvalitních prací českých umělců a dodnes mají svoji historickou hodnotu.

Naše muzeum se soustřeďuje zejména na dějiny hospodářské, byť ty všeobecně politické se někdy nedají pominout. Na 18. září připadá 120. výročí zahájení činnosti elektrické tramvaje Královského hlavního města Prahy, které zřídily pro tento účel kancelář Městských elektrických podniků, historického předchůdce Dopravního podniku hl. města Prahy.

Na 24. září připadá 60. výročí otevření největšího fotbalového stadionu v Evropě, známého jako Camp Nou (nové hřiště) v Barceloně. Stadion je domácím hřištěm klubu FC Barcelona. Potřeba nového stadionu vznikla po roce 1951, kdy klub získal slavného hráče a trenéra Ladislava Kubalu, který utekl v roce 1949 do Rakouska. Do Barcelony přešel z Itálie za rekordní plat 647.850 peset ročně. Kubala přilákal nové diváky a dosavadní stadion pro 60 tisíc diváků přestal dostačovat. Stavbou byl pověřen architekt Francesc Mitjans. Základní kámen byl položen 28. března 1954 a rozpočet stavby činil 67 milionů peset. Z mnoha důvodů, od špatného podloží až přes problémy s vykoupením okolních pozemků, se konečná cena stavby vyšplhala na 288.000.000 peset. K financování výstavby pomohla i emise dluhopisů samotného klubu, která jej na dlouhé roky přivedla do složitější finanční situace, ale nakonec se všem vyplnil sen o největším stadionu v Evropě, který při otevření pojal 95.053, pozdějšími úpravami až 120.000 diváků. Dluhopis v barvách klubu je dodnes historickým svědkem nejen této éry, ale i důkazem, že i fanoušci po malých částkách pomohli s financováním jejich fotbalového chrámu.

ROZHOVOR

Matej Gábriš (*1977) je grafik a ceninový designér. Nepracuje sice v žádné tiskárně cenin, ale dnes je světově uznávaným odborníkem na tvorbu speciálních bankovek, které se řadí mezi tzv. testovací nebo pamětní či tzv. fantasy bankovky. Na letošním, jubilejním 20. ročníku veletrhu Sběratel, vystavilo naše muzeum jeho autorskou tvorbu i díky tomu, že pro nás vytvořil bankovku s motivem Vavro Šrobára.

V sobotu odpoledne proběhla jako součást výstavního programu na našem stánku i jeho autogramiáda. Při této příležitosti jsme autora oslovili a požádali ho o rozhovor pro náš muzejní věstník.

Co Vás přivedlo k tvorbě bankovek?

Prvotním impulzem bylo poznání, že v cizině platí jiné peníze než u nás v Československu. Jel jsem s prarodiči na první dovolenou do Jugoslávie, bylo mě šest roků a začal jsem sbírat bankovky. Dodnes mám vztah právě k jugoslávským bankovkám.

Nějak jste se, ale musel dostat od sbírání k jejich výrobě?

Při jedné rodinné návštěvě přinesl můj strýc svoji první výplatu. Mezi bankovkami, které přinesl byla i úplně nová tisícikoruna s Bedřichem Smetanou. Moc jsem jí chtěl do sbírky, ale samozřejmě to nešlo, tak jsem si jí chtěl alespoň nakreslit. Rodině se kresba velice líbila a já jsem tak objevil svět padělatelů. Výrazně mě také ovlivnila kniha od Bohuslava Hlinky Atentáty na peníze (Nakladatelství Svoboda, 1987), díky které jsem se začal zajímat o tiskové techniky a polygrafii.

Po základní škole jsem šel na Střední průmyslovou školu grafickou, kde mě hodně ovlivnil můj profesor a později kolega akademický malíř Ludomír Ďurček. Nasměroval mě od prostého kopírování k navrhování. K tématům jako třeba virtuální krajina, bankovky jako grafika, grafika jako umění... V tomto období jsem zkoušel různé grafické techniky. Začínala navíc éra počítačové grafiky a tak jsem hledal programy, materiály a možnosti tisku.

Která byla Vaše vůbec první bankovka pro zákazníka?

Pracoval jsem šestnáct let ve firmě ŠEVT a.s., takže první byly určitě nákupní poukázky pro tuto firmu. Některé se tiskly v tiskárně cenin KASICO, a.s., byla to taková první zkušenost s přípravou podkladů pro tisk cenin. Postupně jsem se naučil to, jak fungují různé ochranné prvky zapracované do grafiky. Připravoval jsem potom i několik akcií a certifikátů, nákupních a dárkových poukázek pro různé firmy. Mnohé designy však měli jen dekorativní charakter a nesplňovaly kritéria ceninového tisku.

Jaký je Váš ideál krásy, tedy řekněme, které z bankovek považujete za nejdokonalejší z Vašeho úhlu pohledu?

Já si osobně vážím čistých designů. Hlavní nosná část bankovky by měla tvořit rytina portrétu, resp. postav. A potom tradiční gilošové prvky kombinované s kaligrafickým písmem, jako na anglických bankovkách. Ale také zmíněné jugoslávské bankovky z období federace s motivem Josipa Broze Tita či některé belgické a švédské bankovky. Za výtvarně a tiskařsky nejhodnotnější považuji československou tisícikorunu z roku 1934 od Maxe Švabinského. (však také byla vyhlášena za nejkrásnější bankovku světa na výstavě v Paříži v roce 1935 – pozn. redakce).

Takže jste ovlivněn nějakým ceninovým ateliérem?

Bankovky sbírám jako ukázkou vývoje různých tiskových technik a ochranných prvků. Líbí se mi, jak se vyvíjejí bankovky od Thomas De La Rue. Některé modernější designy jsou možná až šokující, třeba nové bankovky Banco Central de São Tomé e Príncipe, ale mnohé inovativní prvky jsou pro mě inspirující. Také je krásné, když si tiskárna uchová některé tradiční postupy, jako třeba Státní tiskárna cenin v Praze. Mnohé věci se stále tvoří ručně a takový postup dnes znamená výjimečnost.

Každá práce, zakázka, potřebuje předem nějakou inspiraci. Takže si vždy podle tématu procházím bankovky té které země, aby jsem se přiblížil ke zvyklostem nebo období tehdejší tvorby. Velmi náročné jsou giloše holandské školy. Je také velmi důležité zvolit kombinaci barev, tak aby byly pro danou práci nejhodnotnější.

Dalším mezníkem mé tvorby byla pamětní bankovka s motivem Vavro Šrobára. Poprvé jsem připravoval grafiku pro iris, tedy duhový přechod barev. Dosud jsem neměl příležitost tisk s touto technikou.

Ve své tvorbě děláte i další ceniny, poukázky, stravenky, šeky a akcie. Jak vnímáte tuto tvorbu?

Snažím se tyto práce řešit co nejtradičněji. Dnes se všechno dá různě kombinovat s hologramy nebo podobnými ochrannými prvky, ale i poukázka je v podstatě platidlo. Proto by měla tak vypadat, zkrátka seriózně. nejčastěji přidám nějakou giloš či rozetu. Snažím se přimět

zákazníka ke klasickému ceninovému tisku v přímých barvách a na papíru s vodoznakem, aby alespoň část grafiky byla zároveň funkční ochranou proti padělání. Ale dnes je rychlá doba, mnohým stačí generovaná čísla, které se zadají při platbě. Jsou našťastí stále zákazníci, kteří ještě cítí tu estetiku klasických bankovek. Tehdy se mi spolupracuje se zákazníkem nejlépe a výsledek těší nejen jeho, ale i mě.

Myslíte si, že v dnešní době digitalizace a zjednodušení všeho na prostý tisk z kopírek a počítačových tiskáren nevede k otupění lidí. Chci tím říci, domníváte se, že tvorba klasických cenin má i nadále smysl?

O mnoho větší hrozbou pro tradiční tiskárny cenin je dnes elektronické bankovníctví, bezkontaktní platby telefonem, virtuální měny, platební karty a další metody, kde nepotřebujete fyzické bankovky a ceniny. Osobně si myslím, že hotovost je zárukou svobody. Stalo se mi, že jsem se nemohl dostat k penězům na kontě. Budoucností budou určitě menší komunity a města, které budou vydávat svá vlastní platidla. Svě místo budou mít stále též pamětní a fantazijní bankovky. Dnes se sbírají suvenýrové tisky v podobě bankovek jako 0 euro či testovací bankovky tiskáren cenin. Ty nepodléhají ideologiím, národním tématům či náladám ve společnosti. Jejich grafika může být svobodnější, odvážnější a o to zajímavější.

Běžný občan většinou ani neví co je vlastně na bankovkách vyobrazené. Ke své škodě často ani nepozná rozdíl mezi tiskem a reprodukcí z kopírky a kvalitní ceninovou produkcí. Emitenti ale potřebují zaručit, že se jejich platidla, vlastně jakýkoliv dokument nesoucí hodnotu, nebudou padělat a budou po této stránce plně bezpečné. Proto se tiskárny cenin budou dále rozvíjet a přinášet další inovace. Zároveň se však budou muset orientovat na další segmenty trhu, které potřebují ochranu proti padělání. Například obaly léčiv, zvláštní licence a obdobné produkty.

A co Vaši zákazníci, je jim jedno co jim uděláte nebo naopak oslovujete fajnšmekry. Přeci jen, klient má obvykle svoje požadavky?

Samozřejmě se musím nejčastěji přiblížit požadavkům klienta. Zákazníci jsou nejčastěji z řad sběratelů, takže alespoň z části rozumějí technickým parametrům a zvyklostem, které je při tomto druhu speciální grafiky nutné dodržet. Ale ano, mají své požadavky a já se snažím jim vyhovět. To na druhé straně znamená se učit, zkoušet a zdokonalovat se. Vždy se najde nějaká výzva, prvek či řešení, které jsem ještě nezkusil.

Vzhledem k tomu, že děláte velmi věrné bankovky, vycházející z podoby již existujících, máte převahu těch, které musí tak vypadat nebo Vám zákazníci dávají volnou ruku k tvorbě zcela nového kusu, který by byl jedinečný?

Je to kombinace požadavků zákazníka a mého rukopisu. Já se musím přizpůsobit i samotné technologii, kterou se bude tisknout daná zakázka. Jinak se musí připravit podklady pro ofset, jinak pro tisk na polymer. Také je rozdíl zda potřebujete zkombinovat barvy tak, aby vám ve výsledku vznikl soutiskem barevný obrázek jako krajinka, pestrý podklad anebo řešíte jen hlavní tiskový obrazec a ochranné podtisky. Ale mnozí už poznají můj rukopis a nechávají mi volnou ruku, což je pro výsledek vždy lepší.

Jak vlastně tvoříte. Jste nadaný grafik, který umí kreslit v ryteckých linkách, umíte i s počítačem a jeho programy, co Vás baví víc. Kreslit nebo tvořit design. Jedno bez druhého se neobejde, ale přeci jen něco děláte radši?

Nejdůležitější při tvorbě návrhu je najít hlavní motiv. Od něj se vše odvíjí dál. Vyberu si například osobnost, které chci vzdát svojí bankovkou hold. Nastuduju si její životopis, hledám zajímavý detail, který může být doplňujícím prvkem grafiky, přečtu si něco z dějin země, města, zkoumám zvyklosti v ceninách daného místa. Jiné je to samozřejmě, když jsou motivy dané, tehdy řeším kompoziční řešení, zapracovávám požadované ochranné prvky s markanty a hledám ideální barevnost. Ale většinou potřebuji základní kámen grafiky a tím je portrét. Nejsem dobrý „kreslič“ protože si pomáhám počítačovou grafikou. Jak mi jednou řekl prof. Durček, čínorodí lidé bývají líni. Proto si rád pomáhám moderními počítačovými programy.

Jaká z Vašich dosavadních bankovek je pro Vás důležitá. Řekněte jako milník v tvorbě, něco co jste dokázal poprvé či jen to, že Vám dal návrh zabrat nebo jste nad ní strávil nejvíc času?

Vždy mám nejradši tu nejnovější bankovku, především když pro mě znamená posun v kvalitě ať už grafiky nebo tisku. U mnohých bankovkách jsem zkoušel hranice ofsetového tisku, testoval do jaké míry je možné zmenšovat motivy, jaká hustota linek je ještě snesitelná, jaké nejmenší mikropísmo se dá ještě přečíst, jak nejlépe rozložit motiv pomocí stochastického rastru nebo stipplingem.

Samozřejmě mě těší, když mojí práci někdo ocení. Proto mám zvláštní vztah k návrhům, které byly určeny výjimečným lidem, jako bankovka pro Fidela Castra nebo norského spisovatele Jo Nesbo.

Dost náročné bylo navrhnout nové bankovky do existující série Makedonské národní banky v oficiální soutěži kde jsem se účastnil. Vlastně šlo o to, najít nejhodnější motiv a zpracovat vše tak, aby to vypadalo jako ostatní bankovky ze série. Sice jsem se v soutěži neumístil, ale byla to zajímavá zkušenost.

Zajímavé pro mě bylo řešit poprvé bankovku ve formátu na výšku. Z pohledu obchodníka, který vytáhne bankovku z pokladny je tento formát vlastně praktičtější. Nejvíc času jsem se věnoval bankovce jednoho věčně nespokojeného zákazníka. Pracoval jsem na ní téměř rok. Je ale běžné, že sám nejsem s výsledkem práce spokojený a bankovku vícekrát předělávám a upravuji. Občas poslouchám kritiku od manželky, která je vystudovaná historička umění a opravím i to co sám jako autor nevidím.

Ukazuje manželce všechny svoje díla a co jim vlastně říká?

Manželce neukazuji úplně vše, ale velmi často mě u práce či nad ní vidí. Někdy sama přijde s tím, že se jí něco nelíbí a poznamená, že by zvolila jinou barvu nebo upravila nějaký detail. Ne vždy se shodneme, ale třeba na jednoeurové bankovce jsem na její doporučení překreslil postavy býka a Evropy a později jsem musel uznat, že to bylo ku prospěchu věci.

Když jste vystudoval grafickou školu, myslel jste si tenkrát, že budete tvořit bankovky profesionálně nebo jen jako svoji zálibu?

Polygrafickou průmyslovku jsem si vybral proto, že jsem chtěl porozumět tiskovým technikám a celému výrobnímu procesu. Kromě bankovek a cenin mám vztah ke knihám. Takže jsem věděl, že chci pracovat s papírem a barvami. Lákal mě tisk, ale i restaurování. Bylo mým snem pracovat v tiskárně cenin, ale mám vztah k polygrafii jako takové. Navrhování vlastních bankovek jsem bral vždy jako zvláštního koníčka.

Odběhněte ještě od tématu bankovek a cenin, jako grafik jste měl i řadu samostatných výstav, je pro Vás důležitá a v čem je pro Vás přínosem, tedy kdyby jste si měl vybrat ceniny nebo volná umělecká tvorba, čemu by jste dal přednost?

Určitě se mi líbí víc přistupovat k mojí tvorbě jako k volné grafice. Bankovka je pro mě forma. Vybral jsem si ji pro svoje specifika, také proto, že se jí nevěnuje tolik lidí a věřím, že bankovka je nositelem mnohých poselstev, kterým může porozumět širší publikum. Bankovku je možné brát vážně, může být provokací, vtípem, parodií, památkem. Mými uměleckými idoly jsou autoři jako Tim Prusmack, J.S.G. Boggs, ale i Andy Warhol, který se bankovkám ve svých dílech věnovali.

Jste tedy autorem mnoha, opravdu povedených děl. Přesto zná Vaši tvorbu zatím jen odborníci a sběratelé. Nemrzí Vás to, že Vaše práce vlastně žije v anonymitě?

Nemyslím si, že jsou moje práce nějak výjimečné. Mám před sebou dlouhou cestu. Mnohé se ještě musím učit, vidím přesně své nedostatky. Jsem perfekcionista, musím na sobě hodně pracovat a k tomu potřebuji i množství času. Potřebuji nerušeně pracovat, mám hodně projektů, které bych chtěl realizovat. Ale nemám ambice stát se známým člověkem. Sběratelství je intimní záležitost a já si velmi vážím, že moje práce oslovují sběratele v zahraničí. Například když mě kontaktoval synovec Leifa Larsena, norského námořníka a hrdiny, který za 2. světové války zachraňoval lidi jako člen operace známé pod názvem Shetland bus, aby mě napsal, že moje bankovka s portrétem jeho strýce se mu velmi líbila, bylo to pro mě velkou ctí a též zadostiučiněním.

Nebývá sice zvykem, aby se ceninový designér podepisoval jako autor, přesto má každý grafik svoji značku a jeho práce se tak dá vysledovat. Prozradíte nám tu svoji?

Já se pod svoje bankovky vždy viditelně podepisuji včetně roku vydání. Je to tradice už z dob československých bankovek, kdy se jména autorů uváděla, na rozdíl od mnoha zahraničních tiskáren cenin, kde jsou jejich jména anonymní v rámci práce celého ateliéru.

Přiznal jste se, že jste začínal jako malý „padělatel“, neobáváte se, že i Vaše tvorba bude terčem podobných útoků, tedy že Vaše bankovky bude časem někdo padělat nebo napodobovat?

Už se stalo. Moje návrhy kopírovala a prodávala skupina řeckých podvodníků. V současné době na jednou ruském webu prodávají padělky mých bankovek. Stáhli si obrázky z mého starého webu a vesele si je tisknou. Nedá se tomu vyhnout. Na jedné straně to zamrzí, ale zároveň mě těší, že někdo považuje moje práce za tak dobré, že se mu je vyplatí padělat. Svá pravá díla si však bezpečně poznám.

Kdyby Národní banka Slovenska či jiná banka vyhlásila soutěž na návrhy nových bankovek, účastnil by jste se takové soutěže?

Určitě ano.

Jste i v každodenním životě poznamenám ceninami. Myslím tím, zda si kontrolujete své bankovky, přemýšlíte nad ceninami, když vidíte různé jízdenky, stravenky?

Samozřejmě. Každý gilošovaný papírek končí u mě v šuplíku. Je to taková profesionální deformace. Půjedu do Prahy nebo jiného města a co si přinesu domů – alespoň lístek na metro. Tajemný tisk, krásné růžice, skryté tajemství viditelné jen pod lupou, které se odhalí až pozornému oku nebo dokonce viditelné pouze pod UV zářením. To je zvláštní poezie, která mi přináší radost a uspokojení. Svět cenin a speciálních tisků nabízí nečekané možnosti pro toho kdo se dívá.

Co plánujete v nejbližším období, kam směřujete svoji tvorbu?

Polymerové bankovky. Je to pro mě další výzva. Odlišná technologie tisku, jiný přístup, hra s průsvitným materiálem. Něco co jsem doposud nezkusil. A kdo ví. Možná asi nebudu muset založit vlastní stát, aby moje bankovky někde platily...

Nedávno jste oslavil životní jubileum. Touto cestou Vám přejeme ať se Vám všechny Vaše plány vydaří a všichni se budou těšit na Vaše nové a nové bankovky. Děkujeme za rozhovor.

VELETRHU

Letošní, je až neuvěřitelné, že již 20. ročník mezinárodního veletrhu Sběratel je již minulostí. Pravidelně se koná začátkem září a ani letošek nebyl výjimkou.

To co bylo výjimečné, byla délka konání. Poprvé se konal jen ve dvou dnech. Dlouhodobý trend podobných akcí ve světě vede ke zkracování do jednoho či dvou dnů. Na jednu stranu přineslo zkrácení vystavovatelům úlevu nad fyzickým vyčerpáním a nutné pozornosti zákazníků. Důležitou roli sehrálo také počasí, které letos bylo vůči obyvatelům hal přívětivé. Nicméně celkový počet lidí, kteří letos přišli byl o poznání nižší a to bylo poznat zejména na prodeji.

Dlouhodobý problém je totiž návštěvnost široké veřejnosti. Dostat na akci sběratele není v celku problém, zejména ty aktivní a fanatické, kteří se řadí u bran dlouho před otevírací dobou. Za problém se dá považovat zejména absence mladých. Zkrátka populace sběratelů stárne a mladí se o sbírání příliš nezajímají.

Při třídním cyklu bylo složení návštěvnosti přehledné. První den chodili hlavně ti aktivní sběratelé, kteří už netrpělivě čekali u brány, jen aby jim něco neuteklo. Odpoledne byly doménou pracujících, kteří se přes den nedostali z práce a našli si čas až po práci. Sobota byla určena rodinám pro společnou návštěvu na dalších akcích na výstavišti či návštěvou leteckého dne.

Zkrácení akce na pouhé dva dny není v zásadě špatné, ale jde o zvolené dny. Aktivní sběratelé si rádi vezmou i dovolenou, aby se na akci dostali, rodiny s dětmi akci příliš nezachrání. A tak klíčoví jsou lidé v produktivním věku, kteří ale mají jen omezený čas, kdy na akci mohou přijít. Pokud mají rodiny a je zvolen pátek a sobota, většinou jim rodina neumožní víkend na Sběrateli. Jim pak zbývá jen část pátečního pracovního dne a to na důkladné prožití všech stánků na veletrhu prostě nestačí. Je jasné, že pak jsou jen cíleně po tom co hledají, ovšem v tom případě si mohou u mnoha prodejců vyhledat nabídku na webových stránkách nebo se s nimi domluvit na jindy. Efekt veletrhu se tím ztrácí a nutně povede k dalšímu poklesu návštěvnosti. Východisko a řešení vlastně neexistuje, pokud nedostaneme mládež ke sběratelství. Jenže to by musely pomoci i školy, úřady a obecná propagace užitečnosti. Vždyť žádně děti nemusí sbírat mince za statisíce nebo investiční diamanty. Začít se dá u pár známek, telefonních karet či jakéhokoliv jiného předmětu, který je široce rozšířen. Za minulých let se sbírali sirkové nálepky či jiné artefakty. Jistě byla jiná doba, sběratelství byl únik z reality. Nicméně sběratelství stále otevírá netušené obzory poznání světa, chuť po informacích a upřímně, ne vše se dá najít na internetu. Ten umožní všem jen snadno najít, ale vlastní objev zjištění faktu a pochopení už ne.

Ale zpět k našemu stánku. I letos jsme připravili malou výstavu z našich exponátů. Tentokrát jsme jako téma vybrali autorské bankovky Matěje Gábriše, který pro nás vytvořil letošní pamětní bankovku s Vavro Šrobárem. Specialitou letošního ročníku byla také jeho osobní účast a autogramiáda jeho nových bankovek. Kromě Šrobára to byla i skotská desetilibrovka s motivem Artura C. Doylea, autora snad nejslavnějšího detektiva světa. Limitovaná emise zde měla světovou premiéru a potěšila řadu sběratelů.

Takže nám nezbývá než se těšit na ročník 2018 a věřit, že se zvedne jeho návštěvnost a ustálí se počet dní pro konání akce.

ZAPOMENUTO

Na Belcrediho třídě, dnes známé jako ulice Milady Horákové, existoval kdysi rodinný hotel a restaurace u Kutílků. Zakladatelem podniku Josef Kutílek. Narodil se ve Veltrusech v pátek 24. ledna 1840 v rodině zdejšího vikáře Josefa Kutílka a jeho ženy Marie rozené Zejškové. Po dosažení plnoletosti přišel do Prahy, kde se seznámil se svojí budoucí ženou Františkou rozenou Svaškovou. Ta pocházela z Počepic na Sedlčansku z rodiny rolníka. Sňatek uzavřeli v kostele u sv. Petra v neděli 11. října 1868. Novomanželé bydleli nejprve v Biskupském dvoře a poté v ulici Na Florenci.

V roce 1871 koupil Josef Kutílek dům č.p. 55 v Malých Bubnech, kam se rodina přestěhovala v roce 1876. Malé Bubny byly od roku 1850 částí spojených obcí Holešovice-Bubny, které se v roce 1884 připojily ku Praze. Vlastnictvím domu se Josef Kutílek stal pražským měšťanem, tj. po složení slibu měšťanského na schůzi rady města 16. března 1886. V té době byla restaurace u Kutílků vyhledávaným místem všech vrstev holešovické společnosti. Ve velkém sále se pravidelně konaly různé merendy a taneční zábavy. Konaly se zde též schůze různých spolků a volební setkání a nejednou se tu stala i událost zaznamenaná novináři.

Pan Sejček
se vyzývá, by urážlivá slova, která v mé vlastní místnosti hostinské proti mně a dvěma pánům pronesl, veřejně v „Národních listech“ nejdříve do 5. prosince odvolal, jinak by se soudně proti němu zakročilo.
17425
Josef Kutílek,
maj. hostince.

Odvolávám
tímto veškeré urážky, mnou v hostinci „u Kutílků“ proti panu Jos. Kutílkovi v Bubnech pronesené a pak oněm dvěma pánům hostům učiněné, neboť byly v stavu nepřítelstev vyřknuty a nic zlého při tom jsem nemyslel.
17459
Ad. Seyček.

Hotel Kutílek na dobové pohlednici z roku 1901, detail (T4380)

Restaurace „u Kutílků“ v Bubnech.
Každou neděli a každý pondělek
zahradní koncert a v sále taneční zábava.
Tamtéž poslouží se dobře připravenými obědy po 30 kr. v předplacení za 28 kr., snídaní masiton od 15 kr. počínaje, též jídly u večer všeho druhu. Každodenně čerstvé vltavské ryby smažené. Postaráno o dobře vyleželé nuselské a černé pivo (kozla) též plzeňské pivo v láhvích z měšťanského pivovaru. Za hojnou návštěvu prosí
8771
Josef Kutílek, maj. hostince.

Počátkem prosince 1886 zveřejnil Josef Kutílek dvě výzvy. Jistý 39 letý příručí Adolf Seyček měl hostinského a jeho hosty při jedné své návštěvě hrubě urazit. Světe div se, v nedělních Národních listech se Sejčkova omluva opravdu objevila. I opilec má svoji čest. To se nedá říci o zloději Josefu Liebenthalovi. Ve středu 3. srpna 1887 dostal tento bývalý čalounický pomocník šest měsíců těžkého žaláře. Bylo mu teprve 25 let, ale už byl třikrát odsouzen za krádeže. Čtvrtý trest dostal za svrchník. Ten měl odcizit 16. května téhož roku v Kutílkově restauraci zdejšímu číšníkovi Václavu Proškovi. Ten ho občas najal na výpomoc do hostince. Za to se mu výtečník odvděčil krádeží svrchníku v ceně 25 zl. K činu se nepřiznal i přes výpovědi svědků a soudem byl shledán nebezpečným. S trestem od soudu prý přesto odcházel vesele.

Václav Prošek byl oddaný číšník a u Kutílků bydlel a pracoval až do své smrti. Ta ho zasáhla v pondělí večer 7. května 1894 přímo v hostinci, kde byl náhle raněn mrtvicí a za několik okamžiků zemřel. Bylo mu 38 let.

Ani Kutílkovi se zloději nevyhnuli. V noci na 31. srpna 1887 se do podniku vloupal neznámý pachatel, vypáčil šuple a sebral zde všechny drobné peníze. Hostinskému navíc odcizil kabát v ceně 6 zl. Kromě toho ještě otevřel velkou taneční místnost a sebral zde skříňku s doutníky. Způsobil tak další škodu 4 zl. a 20 kr.

Josef Kutílek vybudoval skvělou restauraci a vlastní hotel a v manželství byl velmi šťastný. Tři roky po svatbě, v pátek 13. října 1871 se jim narodila prvorozená dcera Emilie. Ještě měl další čtyři děti. Bohužel jediný syn Josef záhy po narození zemřel. Druhá dcera Anna se narodila 13. října 1873, Karolína 18. března 1877 a nejmladší Františka 30. července 1880. Nic netrvá věčně, v pátek 9. června 1905 mu zemřela ve věku 67 let žena Františka. Josef Kutílek jí přežil jen něco málo přes rok. Zemřel ve středu 24. října 1906 ve věku 66 let.

Dům a podnik získali dcery a vše záhy prodali. Dům koupil v roce 1908 Karel Nedvěd, který ho v roce 1911 směnili. František a Luísa Štorkánovi ho obratem prodali. Podle kupní smlouvy ho za cenu 120.000 K získali 15. června 1912 Rudolf a Marie Rážovi. Po šesti letech se tak znovu spojil majitel podniku a domu. Ráž byl tím hostinským, který si Kutílkův podnik nejprve od 1. února 1909 pronajal a později ho odkoupil.

Rudolf Ráž se narodil v neděli 17. října 1880 v Mořině u Berouna v rodině obchodníka Aloise Ráže. Jeho dědeček Matěj byl hostinským v Horoměřicích a snad proto se vnuk vydal na tuto dráhu. Začal ve výletní restauraci na Karlštejně č.p. 30. V lednu 1905 se oženil s o čtyři roky mladší Marií Jakoubkovou. V neděli 5. listopadu 1905 se jim narodil syn Otto. V roce 1906 se přestěhovali na Žižkov, kde si v Palackého třídě č.p. 699 otevřeli hostinec Na Tetíně. V roce 1909 přišli na Letnou. Záhy po koupi domu se rozhodl o jeho přestavbě. Jenže než začal, vypukla 1. světová válka, která jeho plány zastavila. Taneční sál zabrala armáda a dočasně ho změnila na vojenské kasárny. V roce 1915 se krátce otevřel veřejnosti, ale záhy byl prostor zabrán obcí pro ubytování 300 válečných uprchlíků z Polska. Z hygienických důvodů se je sice podařilo brzo dostat jinam, ale sál opět zabrala armáda jako skladiště. Až v roce 1919 se provoz plně obnovil.

V roce 1922 byla dokončena stavba zadního traktu podle návrhu Josefa Herinka a Václava Sluníčka, kde byl sál s galerií pro 1.000 lidí. V roce 1924 byl otevřen biograf Belvedere a v roce 1926 stejnojmenný pension o 45 pokojích, ten byl v roce 1930 přeměněn na hotel. Starý dům ustoupil v roce 1935 novostavbě dle návrhu arch. Jana Chládky.

Od 1. ledna 1937 převzal řízení Rážových podniků syn Otto. Otevřel novou kavárnu a noční bar Memphis. Měl bohatou praxi z ciziny, když se vrátil v roce 1932 otevřel kavárnu Belcredi na Strossmayerově, pár let měl v pronájmu Palace hotel Drtílek v Luhačovicích a v letech 1933 až

Rudolf Ráž (1880-1965)

Původní rohový dům s pensionem Belvedere, 1922

Otto Rudolf Ráž (1905-1950)

Hotel Belvedere otevřený v roce 1936

Pohled do interiéru automatů velkokavárny Belvedere, 1937

1937 vlastnil kavárnu Morava na Václavském náměstí. Po převzetí rodinné firmy kavárnu, známou pod názvem Parlament, předal spolunájemci kavárny Valdek Antonínu Kreuzovi.

Hotel Belvedere byl vždy centrem společenského života. Jen v roce 1938 prošlo tímto podnikem 1.090.906 osob. Z toho připadlo 500.939 osob na zdejší automat, 225.000 osob na kavárnu, 214.381 osob na kino a 18.432 hostů v hotelu. Celkem se zde vyčepovalo 188.250 litrů piva a vypilo 33.567 lahví vína a sektu.

Dne 17. října 1939 získal polovinu domu Otto Ráž, tu druhou 17. listopadu 1942. Už v roce 1940 plánoval další přístavbu a rozšíření hotelu. Jenže válka a následný vývoj mu už tento plán nedovolili dokončit. Dva dny po vítězném únoru byla do podniku dosazena národní správa, která ho s okamžitou platností vykázala z hotelu. Vyhláškou ministra vnitřního obchodu č. 1837/1948 ze dne 28. července 1948 byl celý hotel znárodněn a následně začleněn do Středočeských hotelů a restaurací, národního podniku a v roce 1954 přešel na Restaurace a jídelny v Praze, za kterých došlo k dostavbě, kterou už Otto Ráž nestihl. V roce 1948 byl zatčen a poslán do pracovního tábora, kde v důsledku poměrů vážně onemocněl a v pátek 17. února 1950 zemřel. Zakladatel rodinné firmy Rudolf Ráž zemřel v domově důchodců ve středu 23. března 1965. Rodina dostala po roce 1989 původní hotel zpět, ale dostavbu z 50. let si musela od státu odkoupit. Kdysi luxusní hotel za socialismu značně sešel a byl ve velmi zanedbaném stavu. Kino, později jménem Slovan a Ponrepo bylo dokonce zavřeno už v roce 1985. Hotel se však podařilo za velkých finančních nákladů renovovat a znovu uvést na seznam prestižních pražských hotelů.

XX

**PAMĚTNÍ BANKOVKY „MUŽI 28. ŘÍJNA“ VYCHÁZÍ V LETECH 2013-2018
V OMEZENÉM NÁKLADU JEN 600 KS**

OBJEDNÁVKY PIŠTE VÝHRADNĚ NA ADRESU na adrese museum@das-mcp.cz

www.das-mcp.cz/museum/
museum@das-mcp.cz

Muzeum cenných papírů, nadační fond spravuje rozsáhlé sbírky exponátů, které Vám nabízí v reprodukcích pro reklamní nebo reprezentační účely.

Podpořte muzeum i Vy a poskytněte akcie a jiné dobové dokumenty, existujících či zaniklých firem, které uchováme pro příští generace v našem muzeu.

Svoji podporu můžete projevit také jakýmkoliv příspěvkem
na nadační konto 369 000 369 / 2010

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.